

Hoewel dit werk hoogstens als „paramédical” mag worden beschouwd, is het voor den medicus historicus zeker niet overbodig. Het parallellisme tusschen de magie en de denkbeelden en uitingen der primitieve en volksgeneeskunst is te duidelijk, dan dat de kennis van de geheime wetenschap der oudheid geheel mag worden verwaarloosd.

M. A. VAN ANDEL.

FRITZ FERCHL, *Apotheker-, Lehr- und Gehilfenbriefe aus drei Jahrhunderten* mit 20 Abbildungen und einem farbigen Umschlagbild. 48 bldz.

HERMANN PETERS, *Aus der Geschichte der Pflanzenwelt in Wort und Bild*. 176 bldz.

Dr. J. A. HÄFLIGER, F. A. FLÜCKIGER als *Pharmaziehistoriker* mit 9 Abbildungen, 20 bldz.

Veröffentlichungen der Gesellschaft für Geschichte der Pharmazie.

De „Gesellschaft für Geschichte der Pharmazie” bereidde haar leden een uiterst welkome verrassing door de toezending, achtereenvolgens in den loop van dit jaar, van deze drie bijdragen. In aantrekkelijk gewaad gestoken, op kunstdrukpapier in royaal formaat uitgevoerd, bevatten deze monographieën op historisch-pharmaceutisch terrein belangrijke gegevens naast duidelijk bronnenaanwijzingen, verlucht door tal van fraaie illustraties, waarvan enkele in kleuren werden uitgevoerd.

Het mag als bekend verondersteld worden, hoe in vroeger jaren de apothekersopleiding een gansch andere was dan die van heden. Maar ook, welk een onderscheid in de rangen van het personeel, reeds naar het uiterlijk. De leerling van toen, die slechts met „Ihr” werd toegesproken, bezat in tegenstelling met den gezelschapsgesel geen servet, noch zilveren lepel; ongepoederd moest hij gaan en mocht bij boodschappen in de stad zijn werkschort niet afleggen — stampen en snijden behoorde tot zijn taak. Na vijfjarigen leertijd veranderde dit alles; hij werd als „Herr” en met „Sie” toegesproken, hij mocht zich het haar poederen, stok en degen dragen. Als gezelschapsgesel kleedde hij zich in rok, van blinkende knopen voorzien, met lang vest en kniebroek, in helle kleuren. Maar zijn grootste trots was zijn leerbrief — lang gekoesterde wensch — op perkament in het sierlijkste krullenschrift geschreven, door den meester „mit aigner Hand” ondertekend en gezegeld, vaak ook door den stadsgeneesheer of den raad der stad bevestigd. En met deze kostbare oorkonde in den zak, trekt de jonge gezelschapsgesel de wereld in, vaak van stad tot stad, van de eene apotheek naar de andere. Gelukkig zijn ons vele dier kostelijke stukken bewaard gebleven, versierd als zij zijn met bloemen en vogels, ranken en ornamenten, met bijbel- en zegenspreuken, afbeeldingen van schutsheiligen en wapenschilden. Hiernaast vindt men in dit aantrekkelijk werkje ook melding gemaakt van getuigschriften na werkzaamheid als bediende — uit veler verzamelingen zijn in totaal een honderdtal bijeen gebracht; dat vele in het Latijn zijn gesteld is begrijpelijk.